

Sygn. akt I PK 203/15

POSTANOWIENIE

Dnia 25 sierpnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z powództwa P. R.

przeciwko P. w Z.

o odszkodowanie z tytułu naruszenia zasad równego traktowania w zatrudnieniu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 sierpnia 2015 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach
z dnia 28 sierpnia 2014 r., sygn. akt VIII Pa 102/14,

odrzuca skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Zabrzu wyrokiem z 25 marca 2014 r., IV P 275/12, oddalił powództwo P. R. przeciwko P. w Z. o odszkodowanie w wysokości 1.500 zł z tytułu naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wniósł powód. W apelacji domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenia na jego rzecz od pozwanego odszkodowania w kwocie 1.500 zł z tytułu dopuszczenia się dyskryminacji w zatrudnieniu. Wartość przedmiotu zaskarżenia oznaczył na kwotę 1.500 zł.

Sąd Okręgowy w Gliwicach wyrokiem z 28 sierpnia 2014 r., VIII Pa 102/14, oddalił apelację. Sąd Okręgowy uznał, że powód nie wykazał aby „po stronie pozwanej doszło wobec niego do naruszenia zasady równych praw wyrażonej w art. 11 k.p., tj. nierówności spowodowanej przyczyną uznaną za podstawę

dyskryminacji określonej w art. 18^{3a} § 1 k.p.". Tym samym po stronie pozwanego nie powstała odpowiedzialność odszkodowawcza na podstawie art. 18^{3d} k.p.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego wniósł w imieniu powoda jego pełnomocnik, zaskarżając ten wyrok w całości. Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego, tj. art. 18^{3b} § 1 k.p. przez jego niezastosowanie w zakresie, w jakim przepis ten wprowadza rozkład ciężaru dowodu, i – mimo wskazania podstaw dyskryminacji – orzeczenie, że dyskryminacja skarżącego ze względu na wskazaną przez niego przyczynę nie miała miejsca, chociaż pozwany przyznał tę przyczynę (art. 229 k.p.c.), a jednocześnie nie wykazał, aby przyjęte reguły oceny przy zatrudnieniu wynikały z wyłącznie z obiektywnych przesłanek.

W skardze kasacyjnej nie oznaczono wartości przedmiotu zaskarżenia. Pełnomocnik skarżącego stwierdził natomiast, że sprawa dotycząca dyskryminacji pracowniczej, nawet jeśli wraz z żądaniem jej ustalenia dochodzi się także wynikających z tego roszczeń majątkowych (odszkodowania), nie jest sprawą o prawa majątkowe. Zachodzi bowiem „kumulacja przedmiotowa żądań z powództwem nadrzędnym”. „Powódka domagała się ustalenia dyskryminacji w zatrudnieniu i dochodziła części odszkodowania z tym związanego w kwocie 700 zł. Gdyby sprawa dotyczyła praw majątkowych, kwota ta stanowiłaby wartość przedmiotu zaskarżenia”. Ostatecznie pełnomocnik skarżącego wyraził pogląd, że w sprawach „nienależących do kręgu spraw o prawa majątkowe, kasacja przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, przy wyłączeniu konkretnych kategorii spraw” z art. 398² § 2 i 3 k.p.c.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach procesu za wszystkie instancje, „ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie części odszkodowania w kwocie 1.500 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz o rozstrzygnięcie o kosztach procesu za wszystkie instancje”.

Wezwany do usunięcia braków formalnych skargi kasacyjnej pełnomocnik skarżącego złożył pismo, w którym stwierdził, że „w zakresie ustalenia dyskryminacji skarga dotyczy roszczenia niemajątkowego, z którego dopiero

wynika roszczenie o odszkodowanie w kwocie 15.000 zł. Wartość przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej nie jest tożsama z wartością przedmiotu sporu, gdyż jest wyznaczona przez objęty granicami zaskarżenia przedmiot rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji” (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 września 2002 r., I PZ 101/02, niepublikowane).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna z uwagi na zbyt niską wartość przedmiotu zaskarżenia i z tej przyczyny podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. Wbrew temu, co przedstawił pełnomocnik skarżącego, rozpoznawana sprawa jest niewątpliwie sprawą o prawa majątkowe (o odszkodowanie) a rzeczywista wartość przedmiotu zaskarżenia – w związku z przedmiotem rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego – wynosi 1.500 zł.

Należy przypomnieć, że skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia o ograniczonym podmiotowo, przedmiotowo i czasowo zakresie. Według art. 398² § 1 k.p.c., skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna przysługuje w sprawach o odszkodowanie z tytułu wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem.

Jednocześnie wartość przedmiotu zaskarżenia oznaczona w skardze kasacyjnej nie może być wyższa od wartości przedmiotu sporu rozstrzygniętego przez sąd drugiej instancji. Według art. 398²¹ k.p.c., w postępowaniu kasacyjnym odpowiednie zastosowanie znajduje art. 368 § 2 k.p.c., który przewiduje, że przepisy art. 19-24 i art. 25 § 1 k.p.c. stosuje się odpowiednio. Oznacza to, że zarówno sąd drugiej instancji, jak i Sąd Najwyższy, mają obowiązek dokonania kontroli dopuszczalności skargi kasacyjnej w celu wyeliminowania przypadków nieprawidłowego oznaczenia przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia w zamiarze zapewnienia sobie dostępu do postępowania kasacyjnego. Ponadto,

w ramach badania warunków formalnych skargi kasacyjnej, sądy mogą sprawdzić wartość przedmiotu zaskarżenia podaną w skardze kasacyjnej w celu oceny, czy jest ona zgodna z zasadami jej ustalenia zawartymi w art. 19-24 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 14 października 2014 r., II UZ 27/14, LEX nr 1545036, z 9 października 2014 r., I CZ 61/14, LEX nr 1540482, z 7 sierpnia 2014 r., II CZ 30/14, LEX 1506510).

W skardze kasacyjnej pełnomocnik skarżącego przedstawił stanowisko co do dopuszczalności skargi z punktu widzenia treści normatywnej art. 398² k.p.c. Stwierdził mianowicie, że w rozpoznawanej sprawie skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, ponieważ jest to sprawa dotycząca dyskryminacji pracowniczej, która nie jest sprawą o prawa majątkowe „nawet, jeśli wraz z żądaniem jej ustalenia dochodzi się także wynikających z tego roszczeń majątkowych (odszkodowania)”. Zdaniem skarżącego, w takiej sytuacji „zachodzi, bowiem kumulacja przedmiotowa żądań z powództwem nadrzędnym”. Zakaz dyskryminacji (art. 18^{3a}-18^{3e} k.p.) jest gwarancją ochrony praw osobistych pracownika. Dopiero skutkiem ustalenia dyskryminacji są roszczenia pracownika o odszkodowanie, co przesądza o niemajątkowym charakterze niniejszej sprawy.

Ze stanowiskiem tym nie sposób się zgodzić. Przede wszystkim o tym, czy dana sprawa ma charakter majątkowy, przesądza to, czy zgłoszone żądanie zmierza do realizacji prawa lub uprawnienia mającego bezpośredni wpływ na sytuację majątkową strony. Przedmiotem postępowania w rozpoznawanej sprawie było roszczenie skarżącego o odszkodowanie „z powodu dyskryminacji przy zatrudnieniu (art. 18^{3a} § 1 k.p. w związku z art. 18^{3d} k.p.)”. Skarżący nie występował z oddzielnym roszczeniem o ustalenie dyskryminacji (art. 189 k.p.c.), ani nie zgłaszał roszczeń właściwych dla ochrony dóbr osobistych (art. 23 i 24 k.c.), lecz od początku domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego odszkodowania w wysokości 1.500 zł z tytułu dyskryminacji w zatrudnieniu, określając wartość przedmiotu sporu w pozwie oraz wartość przedmiotu zaskarżenia w apelacji na kwotę 1.500 zł. Dopiero w skardze kasacyjnej – w celu uzyskania możliwości skutecznego jej wniesienia – przedstawił argumentację mającą przekonać Sąd Okręgowy i Sąd Najwyższy o tym, że w istocie od początku procesu dochodził ochrony praw niemajątkowych. Tymczasem – jak wynika z

analizy pozwu, uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego, apelacji powoda oraz uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego – jedynym żądaniem powoda zgłoszonym do chwili wydania prawomocnego wyroku było roszczenie o zasądzenie odszkodowania w kwocie 1.500 zł.

Odnosząc się do argumentacji skarżącego dotyczącej „kumulacji przedmiotowej żądań z powództwem nadrzędnym”, należy stwierdzić, że w razie ewentualnego zbiegu roszczeń wskazanie właściwej wartości przedmiotu sporu oraz wartości przedmiotu zaskarżenia wymaga kumulacji (zsumowania) wartości poszczególnych roszczeń. Jeżeli powód dochodziłby dwóch roszczeń, powinien podać osobno wartość każdego z nich (co do roszczenia pieniężnego – na podstawie art. 19 § 1 k.p.c., co do roszczenia niepieniężnego – na podstawie art. 19 § 2 k.p.c.) oraz sumę ich wartości (art. 21 k.p.c.). Należy podkreślić, że teoretycznie, tylko w przypadku wytoczenia powództwa o ustalenie dyskryminacji w zatrudnieniu (na podstawie art. 189 k.p.c.) wartość przedmiotu sporu nie byłaby determinowana wyłącznie wartością odszkodowania. Powód jednak z takim roszczeniem nie wystąpił – ustalenie faktu dyskryminacji miało znaczenie wyłącznie prejudycjalne dla oceny zasadności roszczenia o odszkodowanie. Wbrew stanowisku prezentowanemu w skardze kasacyjnej, w sprawie o odszkodowanie z tytułu dyskryminacji, ustalenie dyskryminacji w zatrudnieniu stanowi jedynie przesłankę zasądzenia odszkodowania, a nie odrębne roszczenie. Zatem wartość przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego w rozpatrywanej sprawie zależy wyłącznie od wartości dochodzonego odszkodowania. Stosowanie bowiem do postanowienia Sądu Najwyższego z 29 października 2014 r., I PZ 24/14 (LEX nr 1544221), w sprawie o odszkodowanie z tytułu dyskryminacji w zatrudnieniu nie jest dopuszczalne określenie wartości przedmiotu zaskarżenia na innej podstawie niż art. 19 § 1 k.p.c. Powód domagał się aż do postępowania apelacyjnego odszkodowania w kwocie 1.500 zł. Nie ma znaczenia jego obecne twierdzenie, że jest to tylko część roszczeń odszkodowawczych, których mógłby dochodzić w związku z naruszeniem przez pozwanego zakazu dyskryminacji. Wystąpienie z roszczeniem o odszkodowanie w kwocie 1.500 zł determinowało charakter sprawy (o prawa majątkowe) oraz przedmiotową niedopuszczalność skargi kasacyjnej.

W związku z tym, Sąd Najwyższy odrzucił skargę kasacyjną na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. jako niedopuszczalną ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia niższą niż dziesięć tysięcy złotych.

I.n